FUNCȚIA PERSUASIVĂ A PRESUPOZIȚIILOR ÎN DISCURSUL MEDIATIC ROMÂNESC

LILIANA HOINĂRESCU

Cuvinte-cheie: presupoziții pragmatice, uz persuasiv, reprezentări sociale, manipulare.

Key words: pragmatic presuppositions, persuasive use, social representations, manipulation.

1. INTRODUCERE

Este un loc comun faptul că discursul media, pe lângă funcția sa pur informativă, are un rol important în modelarea imaginarului social, inducând publicului anumite idei şi convingeri de interpretare a realității. Această influență este definită deseori drept manipulare, adică „o practică interacțională şi comunicativă, prin care o instanță exercită un control asupra altor indivizi, de obicei împotriva voinței sau împotriva intereselor acestora" (van Dijk 2006: 360)[1]. Manipularea informației are o componentă afectivă, care speculează tendințele subliminale, proiecțiile şi aşteptările receptorilor, şi o componentă cognitivă, ce acționează la nivelul logic-deductiv al enunțului, prin intermediul paralogismelor (prin sofisme) şi al strategiilor de implicitare (vezi Breton 1997: 10). În cele ce urmează, ne vom referi la acest ultim tip de manipulare cognitivă[2], mai precis la prezentarea unor informații sub formă de presupoziții.

Cristalizarea unei teorii pragmatice a presupozițiilor se datorează eforturilor unor logicieni, filosofi şi lingvişti, de-a lungul mai multor decenii până astăzi. Există două orientări fondatoare distincte, care nu se exclud mutual, ci pot fi considerate complementare, pentru că interpretează achizițiile teoretice din perspective diferite: în spațiul anglo-saxon, teoria formulată de Robert Stalnaker (1973: 1974; 2002), potrivit căreia presupozițiile constituie un ansamblu de

[1] Van Dijk (2006: 360): „[...] manipulation […] is a communicative and interactional practice, in which a manipulator exercises control over other people, usually against their will or against their best interests. In everyday usage, the concept of manipulation has negative associations – manipulation is *bad* – because such a practice violates social norms. […] Manipulation not only involves power, but specifically *abuse* of power, that is, *domination*. More specifically, manipulation implies the exercise of a form of *illegitimate* influence by means of discourse: manipulators make others believe or do things that are in the interest of the manipulator, and against the best interests of the manipulated [...]". (în italic în orig.)

[2] Pentru relația discurs – societate şi manipularea cognitivă, vezi şi Van Dijk (2006).

SCL, LXVII, 2016, nr. 1, Bucureşti, p. 97–119

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

cunoştinţe de fundal, reciproc împărtăşite între interlocutori, iar în spaţiul francez, teoria formulată de Oswald Ducrot ([1972]/1991 pentru ediţia consultată), potrivit căreia presupoziţiile asigură coeziunea discursivă a schimburilor verbale (vezi Moeschler, Reboul 1994: 210).

Fără să insistăm deocamdată asupra unor diferenţe conceptuale dintre aceste orientări teoretice, să reţinem din descrierea unui fenomen complex câteva puncte comune. Majoritatea teoriilor pragmatice actuale valorifică tradiţia semantică, definind presupoziţiile drept deducţii ale vorbitorilor înscrise în structura enunţului[3]. O serie de elemente lexicale, structuri sintactice sau elemente prozodice funcţionează ca declanşatori ai presupoziţiilor (engl. *triggers* sau *inducers*) (pentru principalele clase de declanşatori, vezi Yule 1996: 25–34; Ionescu-Ruxăndoiu 2003: 54–61). Presupoziţiile sunt indispensabile schimbului de informaţie cognitivă, orice informaţie nouă grefându-se pe un set de cunoştinţe de natură diversă: lingvistică, socială, culturală, ideologică, deja ratificate şi asimilate de vorbitori. Acest ansamblu de cunoştinţe eterogene din fundalul comunicării (engl. *background knowledge*) este deseori definit drept *enciclopedia comună* a vorbitorilor sau *teritoriul comun de discurs* (engl. *common ground*)[4]. Fondul comun de informaţii este supus unei continue modificări, corelativ cu dinamica individuală şi interpersonală. Cu cât indivizii se cunosc mai bine, cu atât acest bagaj de cunoştinte reciproc împărtăşite este mai sigur de intuit şi de anticipat discursiv. Oricând însă este posibilă o apreciere greşită a unei informaţii drept presupusă, cunoscută în prealabil, şi prezentarea ei ca atare; nerecunoaşterea acesteia va duce la binecunoscutele reglaje metacomunicative (negocierea sensurilor) ale comunicării verbale.

Încă de la începutul descrierii pragmatice a presupoziţiilor, a fost observat şi uzul (fals) informativ al acestora. Cu alte cuvinte, presupoziţiile pot fi utilizate nu ca indicatori ai unor informaţii cunoscute, ci pentru a transmite indirect o informaţie nouă (vezi şi discuţia critică în Sbisa 1991). Se conturează astfel o funcţie informativă a presupoziţiilor, dar şi o utilizare retorică a acestora, intenţională sau ilocuţionară. Direcţia de cercetare deschisă de Oswald Ducrot ([1972]/1991), situată în cadrul pragmaticii lingvistice (integrate), surprinde foarte bine exact această virtualitate pseudoinformativă a presupoziţiilor în dinamica schimburilor verbale, aspecte care ne interesează în studiul de faţă. În cele ce urmează, vom prezenta succint esenţa acestei teorii, care va folosi drept cadru metodologic pentru analiza noastră. Prezentarea nu este una neutră, ci critică, în

[3] Vezi Beaver (1997: 939): The majority of well-developed pragmatic theories concern the presuppositions not of a sentence (as in semantic theories) or of a speaker (as in Stalnaker's theory) but of an utterance.

[4] Sperber şi Wilson (1990) propun termenul mai nuanţat de *cadru cognitiv mutual* (engl. *mutual cognitive environment*), pentru a sublinia caracterul subiectiv, bazat pe o ipoteză interpretativă, al cunoştinţelor considerate a fi reciproc împărtăşite (vezi şi comentariul din Moeschler, Reboul 1994: 215).

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

sensul că vom încerca să subliniem, prin comentarii şi exemplificări, gradul de adecvare a acestui cadru conceptual la analiza discursului media.

În concepția lui Oswald Ducrot, nivelurile asertat şi presupus (în fr. *posé* şi *presupposé*)[5] corespund celor două condiții generale ale enunțării: condiția de progres, referitoare la necesitatea de a înnoi continuu fondul comun de informații al interlocutorilor, şi condiția de coerență, prin care enunțul este obligatoriu ancorat într-un context sociodiscursiv (Ducrot 1991: 87). Presupozițiile sunt elemente de cadraj discursiv şi argumentativ, permițând reluarea unor conținuturi semantice şi stabilirea premiselor pe care se grefează elementele noi. Ele au un rol important în delimitarea universului conversațional şi în desfăşurarea schimburilor verbale, asigurând satisfacerea condiției de coerență discursivă. Pentru Ducrot, alegerea conținutului presupozițional al unui enunț are valoarea unui un act ilocuționar, la fel ca promisiunea sau ordinul (vezi Ducrot 1991: 91 şi urm.). A presupune un anumit conținut înseamnă a plasa acceptarea acelui conținut drept condiție a dialogului ulterior, influențând posibilitățile de răspuns ale interlocutorului[6]. Antrenând garanția evidenței[7], presupozițiile au un caracter insidios impozitiv şi o mare eficacitate persuasivă. Aşa cum subliniază Ducrot, utilizarea polemică a presupozițiilor se bazează pe caracterul lor esențial: dreptul recunoscut locutorului, în deontologia linvistică, de a impune un cadru ideologic schimbului verbal, de a modela universul de discurs (Ducrot 1997: 97). După cum se poate constata, disimularea punctului de vedere în presupoziții este un procedeu curent în comunicare, care se apropie funcțional de o strategie retorică şi argumentativă. Nu este surprinzător faptul că teoria lui Oswald Ducrot, contestată sau neglijată de unii cercetători[8], a fost reevaluată de teoriile moderne ale argumentării, care au pus în evidență funcția ilocuționară, persuasivă, a presupozițiilor, precum şi mecanismele logice şi cognitive care o fac posibilă (vezi Macagno, Walton, 2014: 154–206; Macagno 2015: 473–477).

[5] Vezi şi Stalnaker (1974: 47): „There is a familiar intuitive distinction between what is *asserted* and what is *presupposed* in the making of a statement". (în italic în orig.). Terminologia propusă de Ducrot se suprapune celei anglo-saxone.

[6] „Presupposer un certain contenu c'est placer l'acceptation de ce contenu comme la condition du dialogue ulterieur. On voit pourquoi le choix des presupposés nous apparaît comme un acte de parole particulier (que nous appelons acte de presupposer), acte à valeur juridique et donc illocutoire, au sens que nous avons donné à ce terme: en l'accomplissant, on transforme du même coup les possibilités de parole de l'interlocuteur" (Ducrot 1991: 91).

[7] „Il arrive assez souvent que les présupposés apparaissent comme des évidences, comme des vérités qui vont de soi et ne sauraient être mises en question. [...] Ce qui produit l'«évidence» du présupposé, ce n'est donc pas une nécessité logique ou empirique, mais une nécesite interne au discours, une nécessité que le locuteur crée par sa parole même, en instaurant à partir d'elle un discours dont le présupposé constitue la charte" (Ducrot 1991: 94).

[8] Admițând valoarea deontică sau normativă a presupozțiilor, Marina Sbisà respinge concluzia lui Ducrot privind valoarea ilocuționară a presupozițiilor (vezi Sbisà 1999).

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

Există evident în comunicare posibilitatea contestării presupozițiilor, despre care am vorbit mai sus. Totuşi, un astfel de act a fost descris ca având un potențial agresiv crescut, contribuind la personalizarea discuției, la transformarea ei în dispută relațională (cf. Ducrot 1991: 92). A contesta presupozițiile, spre deosebire de respingerea unui conținut asertat, echivalează cu a suspenda chiar relevanța discuției în cauză, a-l acuza pe celălalt că spune nu numai lucruri false, ci şi absurde (Ducrot 1991: 92), implicit a-i pune la îndoială competența sau buna-credință. Se poate înțelege de ce contestarea presupozițiilor, teoretic oricând posibilă, este, în situații comunicative în care raporturile de putere sunt asimetrice, puțin probabilă. Este cazul contextelor instituționale, marcate de relații ierarhice (şef-subaltern) sau de interacțiunile complementare, în care unul dintre parteneri are un ascendent profesional şi moral (profesor – elev, medic – pacient, avocat – client). Cu cât gradul de autoritate al instanței de enunțare este mai mare, cu atât contestarea presupozițiilor este supusă unor constrângeri, atât la nivel psihologic (autoritatea emițătorului blochează spriritul critic al receptorului), cât şi acțional (este sesizată falsa informație, dar receptorul se abține să o conteste). În plus, această posibilitate depinde de un cadru cultural specific (normele interne ale unei colectivități sau ale unui grup social) sau ideologice (un regim democratic sau totalitar/autoritar, care încurajează, respectiv oprimă, dreptul la exprimarea liberă a opiniilor).

Prin urmare, instanțele de autoritate (prin autoritate înțelegând atât putere efectivă, cât şi prestigiu moral sau intelectual) sunt, în general, susceptibile să influențeze fondul comun de informații, discursul cultural şi ideologic al unei societăți. Numai anumiți receptori (de cele mai multe ori ei înşişi membri ai unei comunități de practică) se consideră îndreptățiți să conteste un discurs de autoritate. Această premisă moral-deontologică acționează şi în cazul comunicării mediatice. Tiparul instituțional al acestui discurs presupune corecta informare. Prin urmare, receptorii sunt dispuşi să accepte, unii necondiționat, valabilitatea informațiilor care le sunt furnizate, admițând cu greu posibilitatea unei erori intenționate sau nu. În anumite privințe, discursul mediatic are puncte de convergență cu discursul didactic[9] – informează, instruieşte, legitimează, fără a avea, în practică, şi componenta etică a acestuia din urmă (deviere spre senzațional, populism, subiectivism, manipulare) (cf. Charaudeau 1997: 73–114; 2010).

Vom nuanța aceste afirmații teoretice după comentarea unor exemple care ne vor permite să observăm în ce măsură potențialul persuasiv al presupozițiilor este exploatat de mass-media românească.

[9] Pentru Charadeau (1997: 42), actul de a informa presupune trei condiții: a presupune ignoranța celuilalt, a transmite cunoştințe, a presupune că celălalt va utiliza aceaste cunoştințe: „supposer l'ignorance de l'autre, transmetre un savoir, supposer l'utilisation de l'autre de ce savoir". Pentru distincția discurs ştiințific versus discurs didactic, vezi şi Rovența-Frumuşani (1995: 32).

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

2. ANALIZA CONTEXTUALĂ A PRESUPOZIȚIILOR

Practica manipulării persupozițiilor este curentă în discursul mediatic, nu numai în cel românesc (vezi Sbisà 1999). Totuşi, există diferențe funcționale, care ne obligă să distingem între o tehnică persuasiv-argumentativă şi o tehnică de manipulare prin excelență. În cele ce urmează, vom comenta aceste valori discursive, în funcție de contextul mediatic în care apar. Vom analiza în special acele elemente cu rol strategic în orientarea sensului, cum ar fi titlurile de presă (exclusiv presa *on-line*), mesajele sau informațiile scrise afişate pe ecranul TV, în timpul emisiunilor informative şi al dezbaterilor politice. Pentru a observa funcționarea presupozițiilor într-un context dialogal, unde există posibilitatea contestării lor, vom analiza câteva extrase din interviuri şi dezbateri TV înregistrate.

2.1. *Titluri de presă: efectul de conivență discursivă*

Este surprinzător cât de mult se utilizează această tehnhică în presa românească, conştient sau doar pur intuitiv. Multe dintre ştirile noi au forma unor informații deja cunoscute:

(1) Cum a căzut Klaus Iohannis într-o nouă capcană întinsă de PSD (*Evenimentul zilei*, 26. 02. 2015) http://www.evz.ro/cum-a-cazut-klaus-iohannis-intr-o-noua-capcana-intinsa-de-psd.html

(2) Ministerul de Externe consideră că jignirea autorilor Contributors.ro de către ambasadorul rus „nu este acceptabilă": *„Principiul libertății de expresie a presei trebuie să fie absolut într-o societate democratică"* (Hotnews 30. 03. 2015) http://www.hotnews.ro/stiri-esential-19784160-ministerul-externe-considera-jignirea-autorilor-contributors-catre-ambasadorul-rus-nu-este-acceptabila-principiul-libertatii-expresie-presei-trebuie-fie-absolut-intr-societate-democratica.htm

(3) De ce nu-i cere Ponta demisia şefei CNA (*România liberă*, 2. 04. 2015) http://www.romanialibera.ro/politica/institutii/de-ce-nu-i-cere-ponta-demisia-sefei-cna-373587

(4) ANAF reacționează la declarația lui Iohannis: O țară nu poate funcționa cu evaziune (*România liberă*, 01. 04. 2015) http://www.romanialibera.ro/politica/institutii/anaf-reactioneaza-la-declaratia-lui-iohannis--o-tara-nu-poate- functiona-cu-evaziune-373367?c=q2561

Practic, titlurile de mai sus implică recunoaşterea prealabilă a unor informații, de care publicul ia de fapt cunoştință sau la care este invitat să reflecteze. Ne vom referi în special la presupozițiile care aduc informație nouă, neinsistând asupra celor existențiale, declanşate de numele proprii, binecunoscute publicului. În exemplul (1), titlul, având o structură consacrată în retorica publicistică, anume o subordonată relativă, descriptivă sau explicativă, şi elipsa regentei[10], declanşează presupozițiile factive:

[10] Vezi Cvasnîi Cătănescu (2006: 19): „În asemenea situații [în care titlul presupune elipsa principalei], titlul reprezintă o cataforă față de întregul articol, care furnizează explicația necesară".

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

a) *PSD a întins o capcană lui Klaus Iohannis;*
b) Klaus Iohannis a căzut într-o capcană întinsă de PSD;

şi presupoziţia lexicală declanşată de adjectivul *nouă*:

c) *PSD a întins şi în trecut capcane lui Klaus Iohannis*

În exemplul (2), descrierea definită din subordonată declanşează presupoziţia: *a existat o jignire adusă de ambasadorul rus autorilor Contributors.ro*, în exemplul (3) presupoziţia structurală declanşată de (falsa) interogaţie este: *Ponta nu-i cere demisia şefei CNA*, iar în exemplul (4), construcţia definită *declaraţia lui Iohannis* declanşează presupoziţia existenţială: *Iohannis a făcut o declaraţie*. Astfel de titluri, adesea narative (cf. Zafiu 2001: 13–14), conţin într-o formă concisă istoricul evenimentului care urmează a fi relatat, iar cititorul este invitat să coopereze la contextualizarea informaţiei şi la ordonarea ei. Disimulând informaţia nouă în presupoziţii, referenţialitatea discursului este presupusă, iar contractul de comunicare între instanţa mediatică şi cititor este deja instituit, nu mai trebuie stabilit printr-un protocol discursiv. Se ştie că discursul mediatic recurge masiv la forme explicite de cooperare cu cititorul, în scop retoric, între care adresarea directă, interpelarea sau interogaţiile retorice, forme deictice pentru crearea impresiei de comunicare *in praesentia*[11]. În schimb, prin dispunerea strategică a informaţiei în presupoziţii, caracterul dialogal, interactiv al discursului mediatic este asumat într-un mod implicit şi mai discret, autorul considerând parteneriatul cu cititorul/publicul drept o premisă discursivă. Aceasta tehnică serveşte, aşadar, la mai rapida acomodare a cititorului cu informaţia, consolidând ideea unei continue relaţii între instanţa mediatică şi public şi a unui parteneriat discursiv-ideologic asumat de ambele părţi. Explicitarea presupoziţiilor în corpul articolului este un indicator etic, autorul dezvăluind natura strategică a informaţiilor prezentate ca presupoziţii în titlu. Prezenţa acestor presupoziţii informative a mai fost semnalată în retorica mediatică din alte culturi (Sbisà 1999), astfel încât putem vorbi de un tipar retoric al discursului publicistic sau, în sens larg, mediatic.

Multe titluri speculează ironic tehnica amintită pentru a obţine un efect de conivenţă discursivă între instanţa mediatică şi un public fidelizat. Titlul transmite nu atât o informaţie nouă, cât o anumită atitudine discursivă, în acord cu aşteptările publicului ţintă. Astfel se explică de ce diversele categorii de cititori se orientează, în general, spre acele publicaţii care corespund evaluărilor şi proiecţiilor lor (vezi şi Zafiu 2001: 19–20).

(5) FOTO. Ponta s-a supărat DIN NOU pe presă. Şi a hotărât să nu le mai răspundă jurnaliştilor ai căror angajatori nu îşi plătesc taxele la stat (*România liberă*, 30. 03. 2015) http://www.romanialibera.ro/galerie/foto--ponta-s-a-suparat-din-nou-pe-presa--

[11] Pentru descrierea unor tipare retorice ale titlurilor în discursul publicistic, vezi Cvasnîi Cătănescu (2006: 7–58, cap. I *Paratextul publicistic*).

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

%C5%9Ei-a-hotarat-sa-nu-le-mai-raspunda-jurnalistilor-ai-caror-angajatori-nu-isi-platesc-taxele-la-stat-373067

(6) Ultimele ştiri: Mircea Diaconu, candidat INDEPENDENT pentru Parlamentul European, cu semnături adunate de Marian VANGHELIE (*Revista 22*, 27. 03. 2015) http://www.revista22.ro/mircea-diaconu-candidat-independent-pentru-parlamentul-european-cu-semnaturi-adunate-de-marian-vanghelie-54530.html

(7) Cum şi-a sustinut Ponta miniştrii cu probleme penale în „cel mai cinstit Guvern pe care România l-a avut" (*Hotnews*, 27. 03. 2015) http://www.hotnews.ro/stiri-esential-19759298-cum-sustinut-ponta-ministrii-probleme-penale-cel-mai-cinstit-guvern-care-romania-avut.htm

(8) De ce nu se opresc din furat? (*România liberă*, 29. 03. 2015) http://www.romanialibera.ro/opinii/comentarii/de-ce-nu-se-opresc-din-furat--372926

În exemplul (5), sensul iterativ declanşat de locuțiunea adverbială *din nou* trimite discursiv la evenimente anterioare, deja relatate şi interpretate similar: refuzul prim-ministrului de a comunica, comentat în termeni afectivi: *s-a supărat*, conotează lipsa lui de maturitate şi abilitate politică. În exemplul (6), informația disimulată în presupoziții creează un contrast ironic cu informația deja cunoscută şi agreată, calitatea „de candidat independent“ a lui Mircea Diaconu fiind pusă sub semnul întrebării de noua informație privind implicarea unui reprezentant al unui influent partid politic în strângerea semnăturilor pentru candidatura sa [presupoziția factivă declanşată de construcția explicativă este: *Marian Vanghelie a adunat semnături pentru Mircea Diaconu*]. De asemenea, în exemplul (7), presupoziția factivă *Ponta şi-a susținut miniştrii cu probleme penale* este contrapusă ironic caracterizării făcute de fostul prim-ministru cabinetului său la început de mandat drept „cel mai cinstit guvern”. Multe titluri ironice şi nu numai au o formă interogativă (întrebările declanşează presupoziții structurale), ca în exemplul (8) unde forma interogativă declanşează presupoziția structurală: *politicienii fură*, iar verbul „a se opri” la forma negativă, cu valoare implicativă, declanşează presupoziția lexicală: *politicienii fură în mod compulsiv sau sociopatic, fără să țină seama de consecințe*.

2.2. *Titluri de presă: tehnici argumentative*

În editoriale şi în articolele de opinie, declanşatorii de presupoziții din titlu anunță orientarea ideologică şi argumentativă a textului. Titlul este astfel conceput, încât, pe fondul unei polemici sau controvese de interes public, poziția autorului, pro- sau contra, să fie încă de la început clar afirmată. Dezbateri de actualitate din spațiul românesc, pe teme de politici publice – predarea religiei în şcoli, campania de vaccinare a copiilor –, sau de politică externă – atentatul de la *Charlie Hebdo*, criza refugiaților sirieni – pot fi ilustrative pentru modul în care o idee este susținută mediatic.

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

(9) Vlad Zografi, De ce predarea religiei în şcoli subminează credința (*Revista 22*, 3. 03. 2015) http://www.revista22.ro/de-ce-predarea-religiei-in-scoli-submineaza-credinta-53748.html

(10) Radu Preda, Conflictul fundamentalismelor: Islamul şi modernitatea (*Revista 22*, 03. 02. 2015) http://www.revista22.ro/conflictul-fundamentalismelor--islamul-si-modernitatea-52887.html

(11) Andrei Cornea, Obscurantismul cool – antivaccinarea (*Revista 22*, 21. 04. 2015) http://www.revista22.ro/-cum-il-ajuta-iohannis-pe-ponta-sa-renasca-din-propria-cenusa-52120.html

(12) Sabina Fati, Nerecunoscători sau fricoşi? Când ne-am pierdut umanitatea (*România liberă*, 09. 09. 2015) http://www.romanialibera.ro/opinii/editorial/nerecunoscatori-sau-fricosi--cand-ne-am-pierdut-umanitatea-392268

În titlurile de mai sus, explicitarea presupozițiilor este decisivă pentru orientarea argumentativă şi ideologică a articolului. În exemplul (9), în contextul disputei pro- şi contra predării religiei în şcoli, autorul îşi precizează încă de la început poziția sub forma unei premise discursive [presupoziția structurală, declanşată de interogația retorică]: *predarea religiei în şcoli subminează credința*. În cazul disputei Occident vs. islamism, generate de atentatul de la *Charlie Hebdo* (exemplul 10), autorul asociază în titlu islamismul cu modernitatea, definindu-le implicit drept fundamentaliste [presupoziția existențială declanşată de descrierea definită: *există un conflict al ideologiilor fundamentaliste*; presupoziția factivă declanşată de construcția explicativă: *islamul şi modernitatea sunt fundamentaliste şi sunt în conflict*]. Presupoziția factivă proiectează asupra modernității, definite pozitiv, în cultura occidentală, drept un curent cultural-istoric cu o ideologie laică, liberală şi democratică, conotația negativă a fundamentalismului, implicând ideea de intoleranță religioasă, tradiționalism radical şi violență. Punctul de vedere implicitat nu numai că nu este în acord cu ideologia dominantă, dar se opune acesteia, islamismul şi modernitatea fiind, de obicei, considerate antagonice în discursul public. De asemenea, o evaluare negativă este transmisă în exemplul (11), unde refuzul unor părinți de a vaccina copiii este definit implicit drept o formă de obscurantism, termen cu profunde conotații pejorative. În sfârşit, în exemplul (12), legat de criza refugiaților, titlul avansează, prin întrebarea retorică, un mesaj puternic emoțional în favoarea refugiaților [presupoziția factivă: *ne-am pierdut umanitatea*], deşi, evident, o astfel de criză politică reclamă o discuție rațională şi argumentată.

În toate exemplele comentate, faptul că titlul anunță, ca o premisă discursivă, punctul de vedere al autorului conferă discursului o notă deontică, impozitivă. În plus, aşa cum am evidențiat mai sus, unele cuvinte speculează reacțiile afective ale publicului, completând efectul persuasiv de la nivelul logic şi cognitiv. Deşi articolul prezintă paşii argumentativi care validează poziția asumată în titlu, publicului, mai ales celui care nu mai parcurge textul complet, i se induce ideea că

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

aceasta este atitudinea corectă, consensuală sau care ar trebui să fie unanim acceptată. Autorul, adesea o instanță de autoritate în spațiul public, cu un ascendent moral şi intelectual (poziția în ierarhia socială, funcția publică nu sunt aici importante), pare a forța cititorul să recunoască valabilitatea argumentelor aduse, blocându-i spiritul critic. Astfel de editoriale îmbină strategiile discursului ştiințific, în varianta sa didactică, cu ale celui mediatic. Mai precis, în aceste editoriale există tendința de a transfera aserțiunilor şi punctelor de vedere ale autorului o valoare presupozițională, aşa cum se întâmplă în discursul argumentativ-ştiințific (cf. Rovența Frumuşani 1995: 197). Autorul nu negociază, de fapt, un punct de vedere, ci îl expune şi îl face explicit publicului larg. De aceea, editorialiştii, personalitățile culturale, devin vectori pentru legitimarea unei poziții ideologice (aşa-numiții formatori de opinie). Este desigur o practică (democratică, de altfel) prin care o opinie de autoritate, în multe cazuri, cea corectă politic, este difuzată în spațiul public.

Nu trebuie să ne facem iluzii că societățile democratice ar fi scutite de efectele manipulării şi ale propagandei, chiar dacă discursul are aparența rațională a argumentației şi chiar dacă scopul este unul corect politic. Aşa cum subliniază André Breton (Breton 1997: 68), propaganda nu s-a născut în cadrul regimurilor totalitare, ci mai degrabă al celor democratice. Însă, câtă vreme există liberatea de alegere şi multitudinea punctelor de vedere nu este suprimată, fundamentul democratic este menținut[12].

2.3. *Mesaje TV: inducerea unor reprezentări negative/pozitive*

În discursul public, media, mai ales televiziunile, contribuie decisiv la crearea reprezentărilor sociale. Putem defini o reprezentare socială drept un sistem de cunoştințe practice (opinii, imagini, atitudini, prejudecăți, stereotipuri, credințe), generate de interacțiunile interpersonale sau inter-grupuri. Ele se prezintă ca un ansamblu de referințe semantice şi cognitive (Seca 2001: 11), care circulă în spațiul public. O reprezentare socială trimite la un mod de construcție a cunoştințelor, împărtăşite de grupuri şi de indivizi, şi la conținuturile lor informative, organizate în sisteme închise (Seca 2011: 15). Vedem cum *teritoriul comun de discurs* sau *fondul comun de presupoziții* devin termeni cu anvergură în sociologie şi antropologia culturală. Presupozițiile contribuie din plin la impunerea unei percepții sau la modificarea subiectivă a unei percepții pozitive într-una negativă şi invers, în spațiul public. De multe ori, ceea ce este considerat admis este rezultatul unui efort propagandistic concertat. Psihologic vorbind, este dificil de estimat în ce măsură chiar şi cele mai independente minți pot rezista unei manipulări cognitive şi emoționale susținute.

[12] „La propagande est plutôt née au sein des régimes démocratiques que des systèmes totalitaires" (Breton 1997: 68). Mais l'objectif de la propagande est bien de supprimer la possibilité de choix qui est au fondement de la démocratie (Breton 1997: 72).

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

Câteva televiziuni din România excelează în această tehnică. Vorbim de manipulare atunci când reprezentarea nu este impusă pe cale logică, prin demonstrație sau argumentare, ci opinia postului este prezentată ca o presupoziție, ca o evidență discursivă, adesea în ciuda unor contradicții logice sau factuale. De multe ori, vectorul unei reprezentări, transmise prin presupoziții, exprimă o impresie subiectivă sau o reacție emoțională.

Informațiile afișate pe ecranul televizorului în timpul unor evenimente mediatice sunt cele mai adecvate pentru transmiterea subliminală a unui mesaj unilateral, propagandistic. Este binecunoscut, televiziunea are avantajul de a fi un suport multisemiotic: vizual, acustic, verbal, putând să combine strategiile narative ale informației iconice cu cele analitice şi ordonatoare ale informației scrise. Pe fondul derulării de informații vizuale, mesajele scrise, evidențiate pe un fond cromatic, capătă o importanță strategică. Imaginea, filmul evenimentelor reproduc un fragment de real, mesajul scris ordonează informația vizuală, o explicitează pentru public. Există sau ar trebui să existe o relație logică între informația vizuală şi acustică (discuțiile înregistrate), pe de o parte, şi mesajele afişate simultan pe o bandă, în josul ecranului (în aşa-numitele *burtiere*), pe de altă parte. Totuşi, această corespondență nu se regăseşte întotdeauna, textul scris având un mesaj unilateral, indiferent de concluziile care pot fi deduse din dezbaterea înregistrată sau din imaginile filmate. De cele mai multe ori, ele sunt reformulări retorice (reinterpretarea mesajului, pentru a forța o concluzie), care transmit un conținut ideologic sau emoțional. Să observăm exemplele de mai jos (presupozițiile declanşate sunt explicitate în paranteze drepte):

(13) *Mesaje TV* („Burtiere”)

Realitatea TV, *Ştirile de seară*. Urmează la *Jocuri de putere* (10 februarie 2015)

(a) De ce ne amenință Rusia că ne scufundă flota? [*Rusia amenință că ne scufundă flota*]

(b) Unde cerşeşte Ponta în America? [*Ponta se află în America; Ponta cerşeşte*]

(c) La ce n-a răspuns generalul Coldea? [*Generalul Coldea nu a răspuns la o întrebare*]

Realitatea TV, *Jocuri de putere* (26 aprilie 2015)

(d) De ce nu iubeşte Băsescu România? [*Băsescu nu iubeşte România*]

Realitatea TV, *Jocuri de putere* (23 aprilie 2015)

(e) Cât de aproape e cutremurul în PSD [*în PSD este iminent un cutremur*]

(f) Cât de fragil e echilibrul din vârful PSD [*echilibrul din vârful PSD e fragil*]

Realitatea TV, *Jocuri de putere* (25 mai 2015)

(g) PNL – De acum înainte, integritate! [*până acum nu a fost integritate*]

(h) Cum face PNL reforma clasei politice [*PNL face reforma clasei politice*]

B1 TV, *Ultimul cuvânt* (25 mai 2015)

(i) Cum a ajuns Ponta să vorbească înaintea lui Johannis [*Ponta a vorbit înaintea lui Iohannis*]

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

România TV, *Ştiri, alegeri prezidenţiale* (2 noiembrie 2014)

(j) Cum fraudează băsiştii votul în Austria. Mărturie-şoc [1. *există un grup (ideologic) al „băşiştilor”*; 2. *„băsiştii” fraudează votul în Austria*]

(k) Marea manipulare băsistă din diaspora [*în dispora există o manipulare „băsistă”*]

RomâniaTV, *România la raport* (4 iunie 2015)

(l) Ce important braț al mafiei băsiste a căzut astăzi la DNA [*există o mafia băsistă*]

RomâniaTV, *Newsline* (25 iulie 2015)

(m) Marea trădare a lui Iohannis [*Iohannis a trădat*] // Cum a păcălit Iohannis poporul [*Iohannis a păcălit poporul*]
IMEDIAT, INCENDIAR: Cum a ajuns Iohannis preşedinte, fraudă masivă la vot; dezvăluiri despre anihilarea totală a lui Ponta [*Iohannis a ajuns preşedinte prin fraudă masivă la vot; s-a produs anihilarea totală a lui Ponta*]

Antena 3, *Sinteza zilei* (12 septembrie 2011)

(n) De ce pleacă Obama din Washington, când vine Băsescu în SUA?” [*Obama pleacă atunci când Băsescu vine în vizită*]

Antena 3, *Q&A* (1.11.1014)

(o) Trei despoți mondiali pe care îi imită Traian Băsescu. [*Traian Băsescu se poartă ca un despot*]

Antena 3, *Conferința de presă Traian Băsescu, la Cotroceni* (20 decembrie 2014)

(p) Băsescu, ultima infamie la Cotroceni [*Băsescu a comis o serie de infamii ca preşedinte*]

(q) Băsescu face bilanțul a zece ani de sclavie [*în timpul mandatelor lui Traian Băsescu, în România a fost „sclavie”*]

(r) Băsescu se laudă cu realizările lui Ponta [*Victor Ponta a avut realizări, pe care Traian Băsescu le recunoaşte*]

Antena 3, *Sinteza zilei* (14. 01. 2015)

(s) Violența fizică și verbală din regimul mafiot. Unde a ajuns țara lui „Să trăiți bine!” [*există un regim mafiot*]

Antena 3, *Sinteza zilei* (16. 02. 2015)

(t) Udrea denunță mafia băsistă [*există o mafie „băsistă”*]

Antena 3, *Sinteza zilei* (30.07.2015)

(u) Cele mai penibile momente ale dictatorului [Traian Băsescu] [*Traian Băsescu e dictator*]

În exemplele de mai sus, funcția (pseudo)informativă este dublată adesea de o componentă evaluativă. Prin intermediul declanşatorilor de presupoziții, se produce un transfer emoțional între media şi public, căruia i se induce o anumită percepție sau atitudine despre o persoană, un grup social sau un eveniment. Mesajele de mai sus pot fi forme insidioase de atac la persoană, ostilitatea sau antipatia instanței mediatice, pe care publicul evident nu o împărtăşeşte în toate cazurile, fiind considerată o premisă discursivă.

De remarcat rolul pe care îl au presupozițiile, mai ales cele existențiale, în impunerea unor reprezentări şi crearea imaginii publice a unui actor politic.

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

Desigur ele fac parte dintr-o strategie concertată de distorsionare mediatică. În exemplele (j), (k), (l), (o), (s), (t), (u), presupozițiile existențiale sunt: Traian Băsescu (TB) este dictator, TB se comportă ca un despot, există un grup de susținători fanatici ai lui TB („băsiştii"), TB este un mafiot, există o mafie băsistă. Justificarea acestor denominații este greu de susținut, chiar dacă ne situăm într-un cadru al discuției foarte general, orice argumentație dezvăluind o logică viciată şi o contradicție în termeni. Dacă un dictator este un lider cu puteri absolute, discreționare, este greu de admis că poate exista o critică liberă a dictatorului prin mass-media, pe care s-ar presupune că acesta şi grupul său de influență o controlează. Libertatea de expresie şi regimurile dictatoriale se exclud reciproc. În plus, un dictator nu poate avea un guvern şi un parlament ostil, care, uzând de un drept democratic, l-au suspendat în două rânduri. În acelaşi timp, descrierile definite *mafia băsistă* sau *regimul mafiot*, trimit un regim infracțional organizat, patronat de fostul preşedinte. Or, existența acestui regim infracțional nu era la data emiterii lor demonstrată în termeni legali, pentru a justifica utilizarea sintagmei în mass-media.

Să analizăm mai în detaliu modul în care presupozițiile existențiale acționează la nivel cognitiv. S-a vorbit despre „propensiunea lor existențială", despre puterea lor de a impune o reprezentare, indiferent de corespondența acesteia cu realitatea[13]. În măsura în care realitatea poate fi definită drept un construct cultural şi ideologic, presupozițiile existențiale pot instaura realitatea (vezi Eco 1991: 181 şi urm.). Intervine aici forța intrinsec argumentativă a denominațiilor, pe de o parte, şi autoritatea discursului media, pe de altă parte, care este considerat a prezenta cu obiectivitate o informație, cel puțin a nu o deforma cu bună-ştiință.[14] Aşa cum s-a subliniat (vezi Macagno 2014; 2015), denominațiile sau descrierile definite au o valoare intrinsec argumentativă, pentru că implică o definiție neenunțată.[15] În loc să enumere motivele pentru care numeşte într-un anumit fel realitatea, locutorul desemnează realitatea, act care implică un mod (subiectiv, emoțional) de a o evalua. Prin simplul act de desemnare, el impune şi propria sa evaluare. Receptorul nu cunoaşte toate informațiile presupuse, care au condus la

[13] Vezi Eco (1996: 344): „Presupozițiile existențiale au puterea de a impune obiectele lor de referință ca existente, indiferent dacă se ştie sau nu cu anticipație despre existența lor. Însuşi **actul** menționării lor creează propensiunea existențială." (cu aldine în orig.)

[14] Pentru condițiile de punere în scenă a unei informații false, vezi şi Dufiet (2010).

[15] Vezi Macagno (2014: 249): "Words, and in particular "ethical" or "emotive" terms […], are extremely powerful instruments. They can be used to modify our beliefs, our knowledge and our point of view, but also to conceal states of affairs (Schiappa 2003) to influence our judgments and decisions. More importantly, by changing the meaning of a word it is possible to modify the way reality is perceived by our interlocutor. Zarefsky (1998) and Schiappa (2003: 111–112; 130) pointed out the implicit dimension of this act of naming reality, which they call "argument by definition". Instead of putting forward a classification and support it by a definitional reason, the speaker simply names reality, leaving the definition unexpressed. Instead of stating or advancing a definition, he takes it for granted, considering it as part of the interlocutors' common ground. This move is not a simple definitional act".

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

desemnarea/evaluarea propriu-zisă, dar reconstruieşte un tipar analogic, care îl ajută să acomodeze informația presupusă la enciclopedia lui. Acest proces de acomodare logică, dar şi pasivitatea intelectuală sau lipsa exercițiului reflexiv ajută la impunerea unor false reprezentări.

Prin urmare, denominații precum *dictatorul X* sau *mafiotul X, regimul mafiot, mafia X-istă, manipularea X-istă* nu mai lasă loc de dialog, interpretare sau nuanțări necesare. Ele sunt impuse ca descrieri ale unui referent discursiv, iar publicul trebuie să refacă singur traiectoria interpretativă sau să accepte că descrierea propusă de o instanță de autoritate este justificată. Caracterul retroactiv al presupozițiilor face ca orice dezbatere publică să fie considerată deja încheiată, înainte ca ea să fi existat efectiv. Prin aceasta, presupozițiile se înscriu ca instrumente puternice de manipulare ideologică.[16] Recunoaştem aici strategiile propagandei, care implică o schematizare voluntară, destinată să declanşeze reacții pasionale, şi o înțelegere dichotomică, închisă din punct de vedere intelectual[17]. Scopul propagandei este ca, prin repetiție şi insistență, să transforme denominațiile lansate în stereotipuri identitare negative înscrise în imaginarul colectiv (despre manipularea reprezentărilor sociale, vezi şi van Dijk 2006: 368–372).

Într-un cadru democratic, acțiunile manipulatoare nu pot influența foarte mult, pentru că întâmpină rezistența unei alte părți a presei. Cele mai eficiente mijloace de contracarare sunt ironia şi gluma, prin mecanismul lor de reducere la absurd, discursul propagandistic evitând logica şi disputele argumentative. Practica democratică echilibrează astfel perspectiva unilaterală şi seriozitatea pedantă a propagandei. Iată cum a fost prezentat discursul unui realizator al unei televiziuni de ştiri:

(14) Gâdea, discurs la New York despre „dictatorul Băsescu". Voiculescu reactionează extaziat [titlu] Directorul Antena 3, Mihai Gâdea, a vorbit de pe scena festivalului de film de la New York despre „fostul dictator Traian Băsescu" şi a dedicat premiul primit pentru o campanie a Observatorului lui Dan Voiculescu, „care acum este în închisoare pentru că a luptat pentru libertatea cuvântului şi pentru libertatea noastră". [subtitlu]
http://www.aktual24.ro/gadea-discurs-la-new-york-despre-dictatorul-basescu-voiculescu-reactioneaza-extaziat/

[16] „Ces techniques de manipulation de l'opinion seront rapidement connues sous le nom de «propagande» et de «désinformation» (Breton 1997: 65). La désinformation est en effet une action qui consiste à faire valider, par un récepteur que l'on veut intentionnellement tromper, une certaine description du réel favorable à récepteur, en la faisant passer pour une information sûre et vérifiée. Toute l'habileté technique de la désinformation tient justement dans le mécanisme qui permet de travestir une information fausse en une information «vraie» qui soit parfaitement crédible et qui oriente l'action de celui qui la reçoit dans un sens qui lui est défavorable" (Breton 1997: 66).

[17] Vezi Seca (2001: 145): „Contrairement au raisonnement intégrateur de la propagation, la propagande implique une schematization volontaire, destinée à declencher des réactions passionnelles, et une compréhension dichotomique, finalisée intelectuellement."

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

Evaluarea ironică a fragmentelor reproduse, delimitate redacțional prin mărci grafice (ghilimele), transpare în epitetul *extaziat*, extazul fiind definit ca o stare de suspendare a contactului direct cu realitatea, trimitere ironică la realitatea falsă construită de realizatorul TV citat, pentru a acredita o anumită reprezentare negativă, în acord cu interesele trustului media din care face parte.

Presupozițiile pot deopotrivă susține o imagine pozitivă şi construi o lume artificială, în care problemele sociale, dacă nu au fost rezolvate complet, în orice caz urmează a fi soluționate. O televiziune favorabilă fostei coaliții de guvernare (USD) îşi selecta un public țintă, prin afişarea consecventă pe ecranul TV a unor informații cu caracter social, care induceau atât ideea unei creşteri continue a nivelului de trai, pe fondul unei bunăstări generale a populației, cât şi ideea interesului constant al guvernaților pentru alegătorii lor:

(15) *Mesaje TV* („Burtiere") România TV

(a) Cine va primi salarii mai mari [*salariile vor creşte*] (*România la raport*, 28 mai 2015)

(b) Cine sunt angajații care vor câştiga mai mult în 2016 [*în 2016 se va câştiga mai mult*] (*România la raport*, 20 iulie 2015)

(c) Cum pune Iohannis frână bunăstării românilor, gest incredibil [*românii trăiesc în bunăstare*] (*Ora de vârf*, 20 iulie 2015) //
Ora 20: Cum pune Iohannis frână bunăstării românilor; gestul care le schimbă viața [*românii trăiesc în bunăstare*] (*Ultima oră*, 20 iulie 2015)

În contrast, schimbarea guvernului susținut de USD, în noiembrie 2015, şi anunțarea unui guvern tehnocrat, au antrenat mesaje scrise alarmiste, de tipul:

Romania TV, *Ştirile dimineții* (11 noiembrie 2015)

(d) Deciziile care aruncă în aer pensiile şi salariile românilor [*există decizii care „aruncă în aer" pensiile şi salariile*]

(e) IMEDIAT, EXCLUSIV: Ce impozite cresc chiar şi de 20 de ori; măsuri importante de ultimă oră, explicațiile specialiştilor [*impozitele vor creşte foarte mult*]

În acest mod, se inducea publicului o proiecție negativă față de noua structură guvernamentală, înainte chiar ca aceasta să fie propriu-zis instaurată şi legitimată. Valorizarea fostei guvernări este un efect indirect, prin discreditarea celei care îi succedă. O astfel de influență mediatică, care conjugă mijloacele de manipulare cognitivă şi emoțională, dihotomizează şi radicalizează în cele din urmă populația, o parte lăsându-se persuadată, o alta sesizând orientarea propagandistă şi reacționând împotriva ei. Dacă ideologia este formată dintr-un ansamblu de reprezentări sociale astfel coordonate încât să capete o anumită semnificație (vezi van Dijk 1997: 27)[18], considerăm că presupozițiile, ca vehicul al reprezentărilor

[18] Ideologies are developed to coordinate the socially shared representations that define and protect the 'answers' that each group provide to manage […] fundamental social problems and issues in relation to, or in conflict with, those of other groups (van Dijk 1997: 27).

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

sociale, sunt elementele esențiale, care trebuie să fie decodate şi analizate pentru a pune în evidență, pe de o parte, relația de reciprocitate dintre discursul media şi cel politic, iar, pe de altă parte, relația dintre limbaj, societate şi ideologie.

2.4. *Interviuri, dezbateri TV: contestarea presupozițiilor*

Este interesant de observat regimul presupozițiilor într-un cadru mediatic dialogal, cu doi sau mai multi parteneri de discuție[19]. Am vorbit despre caracterul impozitiv al presupozițiilor, dar şi despre propensiunea lor existențială, care poate influența modul în care percepem realitatea. Să observăm exemplul de mai jos, extras din emisiunea 100%, prezentată de Robert Turcescu (RT) la Realitatea TV. Înregistrarea a avut loc în 18 aprilie 2005, invitatul emisiunii fiind Elena Udrea (EU), consilier prezidențial la acea dată.

(16) **RT**: Apar semnale îngrijorătoare. *Presedintele Norvegiei a declarat, nu stiu dacă ați văzut ştirea, că dacă România şi Bulgaria, vor intra în Uniunea Europeană, va declanşa procedurile pentru organizarea unui referendum, prin care cetățenii norvegieni să decidă dacă țara lor să fie membră a Uniunii Europene*. În aceste condiții, spuneți că faceți politică, un exercițiu de sinceritate. Cum este pentru dvs.. Elena Udrea, consilierul prezidențial de la Cancelaria Prezidențială, această ştire.
EU: Nu mă îngrijorează. Am trecut de o lună şi ceva înainte de avizul Conform care s-a dat în 13 aprilie atât pentru pentru țara noastră, cât şi pentru Bulgaria. În Parlamentul European au tot fost discuții [...].
RT: Deci nu vă îngrijorează, *chiar dacă vorbim de preşedintele Norvegiei*, chiar dacă vorbim de... nu vă îngrijorează
EU: Eu v-aş sugera să vedeți cu ce procentaj s-a votat avizul Conform privind aderarea României la Uniunea Europeană. Din acest punct de vedere nu mă îngrijorează. [...]
RT: D-na Udrea, ştiți cum suna întrebarea mea? Cum este pentru dumneavoastră, consilierul prezidențial Elena Udrea, de la Cancelaria Prezidențială, această ştire. Vă rog să deschideți acest plic...
EU: În orice caz, pentru politică externă, cel mai bine ar fi să discutați cu dl Pleşu.
RT: Ce scrie? Citiți cu voce tare!
EU: Da... mă rog. Stirea este falsă. Norvegia nu are preşedinte, iar Norvegia nu face parte din UE. Recunosc, da. M-am gândit strict la integrarea României.
https://www.youtube.com/watch?v=3-xRVF46ews

Episodul, rămas în memoria colectivă mai degrabă ca o farsă mediatică, este semnificativ pentru modul în care falsele presupoziții pot fi acceptate de interlocutori şi considerate premise discursive. Este suficient ca moderatorul (sau orice instanță de enunțare) să fie serios şi credibil, pentru a impune, prin

[19] Pentru funcția persuasivă a presupozițiilor în contexte media interacționale, vezi şi Simon-Vandenbergen, White, Aijmer (2007).

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

declanşatorii de presupoziţii existenţiale o falsă realitate (*Novegia are preşedinte/ Norvegia este membră UE*). Atitudinea discursivă corectă era contestarea presupoziţiilor, dar consilierul EU acceptă necritic premisa propusă, nesuspectând o utilizare polemică. Contestarea presupoziţiilor este o practică discursivă pe care mulţi o evită pentru a nu transforma o discuţie amiabilă într-una conflictuală (vezi Ducrot 1991: 95). În orice caz, observăm cum presupoziţiile pot apărea drept capcane cognitive pentru un interlocutor nesigur sau credul.

Într-o altă emisiune, Robert Turcescu (RT) o întreba pe Daciana Sârbu (DS) (care îşi declarase admiraţia pentru Indira Gandhi) ce legătură de rudenie exista între Mahatma Gandhi şi Indira Gandhi. Răspunsul consta în contestarea presupoziţiei avansate (nicio legătură, în India numele Gandhi fiind unul comun). Şi de această dată, politicianul acceptă falsa premisă discursivă şi încearcă să răspundă la întrebare, dând evident răspunsuri greşite.

(17) **RT**: Aici e vorba de o declaraţie a dvs., din revistă, vă întreabă reporterul: Dacă te-ai compara cu o personalitate feminină din istorie, care ar fi aceea? [...] şi dvs răspundeţi: Din multe puncte de vedere, aş fi foarte bucuroasă dacă s-ar face o comparaţie între mine şi Indira Gandhi.
DS: Bun. Indira Ganghi a fost o personalitate. Prim-ministru al Indiei, a murit din pacate într-un atentat [...].
RT: [...]. Eu nu vă întreb biografia Indirei Gandhi, probabil că telespectatorii o ştiu sau o pot găsi. Dar e un test să spunem din acesta cu bilă albă şi bilă neagră. *Ce legătură, de rudenie, exista, între Mahatma Gandhi şi Indira Ganghi*?
DS: *Era tatăl ei. Nu! Era soţul ei, îmi pare rău.*
RT: Nu exista nicio legătură de rudenie între Mahatma Gandhi şi Indira Gandhi.
DS: (râs): Eh... Asta e. Cred că nu e foarte important... Eu ştiu ce a făcut Indira Gandhi ... https://www.youtube.com/watch?v=uxt3GDAHIZY

Într-un cadru interacţional, presupoziţiile pot deconspira nu numai incultura politicienilor, ci şi, în cazul celor inabili, o anumită atitudine faţă de realitate şi practici pe care le dezavuează demagogic pentru public. Şi nu neapărat când întrebarea este una capcană. Încercând să acuze sistemul de fraudare al PD-L după pierderea alegerilor prezidenţiale din 2009, Victor Ponta (VP) nu face decât să consolideze impresia că PSD are o practică a fraudării alegerilor. Declaraţiile de mai jos au fost făcute în 7 decembrie 2009.

(18) **Jurnalistă**: O opinie despre răsturnarea de situaţie […] aveţi?
VP: Foarte clar că am câştigat la vot, *iar la ei sistemul a funcţionat mai bine*. [...]
Jurnalistă: Ce înseamnă că sistemul a funcţionat mai bine? Care sistem?
VP: *Sistemul de furt şi de fraudare şi de cumpărare a voturilor. Ştiam asta. Ştiam că ne batem cu ei în felul ăsta*. Trebuia să câştigăm la 10 procente, ca să fim siguri de victorie. N-am câştigat la zece, probabil că am câştigar doar la trei, patru şi *atuncea sistemul lor a fost mai bun*. [...]

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

Jurnalistă: Dacă spuneți că sistemul lor de fraudă a funcționat mai bine, înseamnă că ați avut și dumneavoastră unul?
VP: A fost o întrebare care vă face cinste!
https://www.youtube.com/watch?v=8hEfzktmiSs

De remarcat deducțiile corecte ale jurnalistei, declanşate de descrierea definită şi de structura comparativă [*Iar la ei sistemul a funcționat mai bine / sistemul lor a fost mai bun*], şi refuzul politicianul de a continua discuția în direcția pe care el însuşi a impus-o discursiv. Totuşi, acesta încearcă să atribuie eşecul comunicativ interlocutoarei, replica finală, sarcastică (un reproş exprimat indirect printr-o falsă laudă) acuzând o presupusă încălcare a maximei relevanței (sensul implicit de justificare a refuzului ar fi: „întrebarea nu este pertinentă!“).

În orice caz, un om politic învață din experiență să evite astfel de capcane discursive în dialogul cu media. Imaginea publică a unui politician depinde, în bună măsură, de modul în care reuşeşte atât să transmită corect un punct de vedere, cât şi să respingă punctele de vedere care îi sunt în mod fals atribuite. Oswald Ducrot a făcut observația că, în discursul politic, vorbitorii recurg masiv la prezentarea opiniilor sub formă de presupoziții, având ca declanşatori în special descrierile definite şi subordonatele relative, descriptive sau calificative (Ducrot 1991: 96). Ingeniozitatea unei astfel de tehnici constă în faptul că interlocutorul, prin simpla continuare a dialogului, se plasează într-o dilemă: fie acceptă aceste premise şi, prin lipsa sa de reacție, le întăreşte, fie întrerupe replica şi le contestă, cu inconvenientele, adăugăm noi, pe care le antrenează într-un dialog această decizie (întreruperea poate fi catalogată drept lipsă de politețe, pedanterie, spirit de contradicție). Ducrot observa, în dezbaterile din Franța, şi tehnica unor vorbitori de a fi de acord la nivelul conținutului asertat, introducând, în acelaşi timp „pe bandă” informații la nivelul presupus, cu care interlocutorul nu putea fi de acord şi a căror contestare ar fi introdus lungi bucle de negociere comunicativă (vezi Ducrot 1991: 96 şi urm.). Aceste dese întreruperi devin destul de problematice, mai ales în dialogul media, unde, la rândul său, interlocutorul poate fi întrerupt de moderator, obligat să deblocheze dialogul pentru a respecta scenariul şi tematica prestabilite.

Am ales spre exemplificare mai multe fragmente dintr-o dezbatere prezentată în cadrul emisiunii *Realitatea românească*, din 17 aprilie 2015 (la Realitatea TV). Fostul preşedinte, Traian Băsescu (TB), este invitat să-şi argumenteze unele decizii politice controversate luate în timpul mandatelor sale (2004–2014). Jurnaliştii din studioul emisiunii, inclusiv moderatorul, nu sunt simpatizanții sau susținătorii lui TB, dimpotrivă, în diverse ocazii şi-au exprimat dezacordul sau chiar ostilitatea față de unele decizii ale acestuia şi adesea față de viziunea lui politică în ansamblu. În ciuda divergenței de opinii însă, atât invitatul, cât şi ziariştii încearcă să mențină dialogul într-o atmosferă calmă şi rațională.

(19) **CR**: Vă spun doar atât că una dintre concluziile cărții... este că ați executat fără milă nişte măsuri de austeritate, ați fost un pion foarte asculător merkelian... aşa, nu ați făcut niciun efort pentru a pune minimum tampon de protecție pentru cei

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

mai săraci 70% din țara asta [...]. Asta aș vrea să discutăm cu toții, felul în care *ați execuat nişte măsuri de austeritate, unele recunoscute şi de dumneavoastră gratuite, precum TVA-ul*... Ştiu că *dumneavoastră l-ați criticat*...
TB: Nu, nu, nu, nu nu ... Domnul Rogozanu, nimic n-a fost gratuit. Ca să închidem din start o astfel de speculație. S-a făcut doar ce a trebuit! Da !
http://www.realitatea.net/realitatea_romaneasca.html // https://www.youtube.com/watch?v=Hkenn_Xsus4

În exemplul de mai sus, observăm cum jurnalistul îşi prezintă propriile opinii, pe care declară că le-a expus într-o carte, sub formă de presupoziții factive, declanşate prin subordonata atributivă: *felul* ***în care ați executat nişte măsuri de austeritate, unele recunoscute şi de dumneavoastră gratuite, precum TVA-ul*** ... şi de predicatul factiv „a şti": *Ştiu că* ***dumneavoastră l-ați criticat*** ... Reacția interlocutorului este promptă şi categorică, prin reiterarea negației, acesta respingând exact premisa argumentativă a ziaristului, adică acele elemente presupuse care acreditau ideea unor măsuri nepopulare, luate neprofesionist, arbitrar: *Nu, nu, nu, nu, nu ... Domnul Rogozanu, nimic n-a fost gratuit. Ca să închidem din start o astfel de speculație. S-a făcut doar ce a trebuit! Da!* Contestarea presupozițiilor este însoțită de un comentariu metadiscursiv, prin care TB desemnează modul în care interpretează pragmatic formularea ziaristului drept o simplă „speculație", adică o opinie subiectivă a interlocutorului, nu un fapt probat şi acceptat.

Discuția este continuată de Mircea Coşea (MC), în calitate de specialist în probleme economice:

(20) **MC**: Întrebarea mea este: În modelul ăsta de austeritate, *de ce ați pedalat pe un lucru care nu se face niciodată în austeritate, şi anume antagonizarea populației*. Forța de muncă, factor de creştere atunci când e supusă austerității, trebuie să fie într-un climat de unitate, de coeziune. Ori dumneavoastră ați antagonizat-o aproape într-o manieră de revoluție culturală chinezească. ***Cel slab, cel gras, ăia sunt hoți, ăia nu sunt hoți***, toate lucrurile astea au făcut ca societatea românească să se împartă şi să se dispute. Şi azi lucrurile astea sunt încă prezente. Nu ştiu în cât timp se vor stinge. Clasa asta a muncitorilor, ca să zic aşa între ghilimele, cei care creează valoare adăugată în România, care ne țin pe toți, că sunt la stat, că sunt la privat, au intrat într-o situație de neîncredere, de lipsă de motivare datorită acestui lucru. Din punctul meu de vedere, este o chestiune care nu trebuia să fie făcută. Şi întrebarea mea este: *De ce ați apelat la acest lucru, ce nevoie ați avut ca să-i puneți pe unii împotriva altora,* ***ce nevoie a fost ca să spuneți că profesorii sunt proşti, că medicii sunt numai cu şpaga, că există omul slab care cară în spate pe omul gras?*** *Lucruri care nu erau nici măcar reale în societate sută la sută. Erau cazuri pe care le puteam discuta. De ce a trebuit să faceți lucru ăsta? Pentru că efectul n-a fost pozitiv.*
TB: Domnu Coşea... am o rugăminte... În afară de afirmația cu omul gras şi omul slab pe care o s-o mai mai explic o dată, vreti să… Suntem aici într-o televiziune care are baze de date. Dați-mi citatul când am spus că profesorii sunt proşti, dati-mi citatul când am spus că medicii sunt ciubucari! Deci dați-mi citatele pentru că ...

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

MC: Rog pe realizatori să le caute
TB: Sunt convins că le putem găsi.
MC: Da, probabil.

Întrebarea, retorică, de altfel, pe care MC o adresează preşedintelui porneşte de la premisa modelului deficient şi antipopular de austeritate pe care TB şi guvernul susținut de acesta l-au adoptat în timpul crizei economice din anul 2010. MC ține să exprime o critică obiectivă, bazată pe o viziune economică şi pe fapte, nu un atac la persoană. De remarcat, în acest sens, pasajele polifonice, intertextuale, din intervenția sa, în care sunt reproduse, în scop argumentativ[20], declarații atribuite fostului preşedinte (marcate de noi prin aldine cursive). Replica lui TB este un act de respingere şi contestare globală chiar a acestor presupoziții avansate de întrebare, dezacord exprimat indirect, sub forma unui act directiv (*am o rugăminte... Dați-mi citatul când am spus că profesorii sunt proşti ...*). Actul de a-i solicita interlocutorului probe care să-i sprijine argumentația are un efect discursiv major: pe de o parte, TB contestă întregul rechizitoriu al interlocutorului, valabilitatea acuzațiilor care i se aduc, pe de altă parte, induce ideea unor informații false sau denaturate, transmise în spațiul public de către interlocutorul său şi, în general, de o parte a mass-media. Un dezacord factual se rezolvă simplu, rațional, prin prezentarea probelor, astfel încât discuția de fond este (temporar) închisă, contestarea cadrului discursiv antrenând în mod necesar o schimbare de topic discursiv[21].

Oswald Ducrot observa, de asemenea, existența, în practica judiciară sau în interogatoriile la poliție, a unei tehnici instituționalizate, constând în a adresa inculpatului întrebări care conțin presupoziția a ceea ce acesta trebuie să mărturisească. Inculpatului i se adresează o întrebare care conține presupoziția vinovăției lui (*De ce l-ai ucis*? – presupoziția *l-ai ucis*). În timpul emisiunii din 17 aprilie 2015, în studio intervine realizatorul Rareş Bogdan (RB). Acesta transformă, cel puțin în unele momente, dialogul inițial, tip dezbatere, într-un interviu-interogatoriu, adoptând, intuitiv sau deliberat, exact această tehnică profesionistă a interogatoriului judiciar.

[20] Reproducerea în stil direct a replicilor creează un efect de autenticitate. Nu trebuie exclusă însă o pseudocitare, o reproducere inexacta, cu acelaşi efect persuasiv. Pentru efectul pseudoargumentativ al citării, vezi Walton, Macagno (2011).

[21] Vezi şi Eco (1996: 326–327): „Presupozițiile ca parte a cadrului de fond pot fi negate numai contestând cadrul însuşi. În acest sens, negarea unei presupoziții este una metalingvistică, deoarece a nega cadrul de fond înseamnă a nega sensul propriu al lumii în care informația a fost prezentată, adică chiar caracterul apropriat al cuvintelor folosite de celălalt vorbitor. Atunci când cadrul de fond al unui vorbitor este contestat, poate fi impus unul nou şi este posibilă schimbarea cadrului. Contestarea cadrului produce întotdeauna efecte textuale, deoarece schimbarea de cadru, schimbă direcția discursului. Astfel, schimbarea unui cadru devine o schimbare de topic textual."

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

(21)(a) **RB**: Aţi făcut vreo presiune în cazul Năstase? [presupoziţie: exista posibilitatea de a face presiuni în cazul Năstase]
TB*:* Sunteţi... E ridicolă întrebarea.
RB: Deci n-aţi făcut nicio presiune.
TB: Nu.

(b) **RB**: Pentru mine rămâne o foarte mare durere [...] să văd că ... *decizia tăierii pensiilor*, care a fost în cele din urmă blocată de Curtea Constituţională, dar [presupoziţie: pensiile au fost tăiate]
TB: Deci *nu s-au tăiat pensiile*! [...]
RB: Da, dar a fost o decizie politică. Ea a fost blocată de judecătoriii Curţii Constituţionale. [...]
TB: Domnu Rareş Bogdan, *m-aţi ajuta foarte mult dacă n-aţi mai folosi clişee de genul „tăierea pensiilor"*. Nu s-a tăiat nicio pensie!

(c) **RB**: Aţi fost, *vă întreb*, dumneavoastră puteţi să spuneţi da sau nu, aţi fost cu dl Cocoş şi cu d-na Udrea în Dubai sau în Quatar în perioada cât aţi fost preşedinte?
TB: [*Mințiți,* dle Rareş Bogdan! [...]
RB: [Nu, *vă întreb*. Poate informaţia mea este greşită. [...]
TB: Nu-i adevărat! *Mințiti*!
RB: Deci aţi fost sau nu?
TB: Deci mințiți. Vă spun, nu! Categoric, nu!
RB: Deci spuneţi, nu. E în regulă, nu-i vorba că mint, [poate informaţia mea este greşită şi atunci dumneavoastră puteţi să negaţí.
TB: [Nu aveţi informaţie greşită. *Dumneavoastră propagaţi acum nişte mesaje.* [*Asta faceţi. Asta faceţi şi vă întreb pe câţi bani.*
RB*:* [Nu, nu propag niciun mesaj. *Vă întreb. Eu vă întreb* dacă aţi fost în Quatar sau în Dubai alături de d-na Udrea şi de dl Cocoş.
TB: Exclus! Nu! [*Mințiți*, domnu Rareş Bogdan! *Pentru că ştiţi foarte bine că lansaţi o minciună cu rang de informaţie care să circule.* [...]
RB: [Nu aţi fost. În regulă. Nu mint. Vă mulţumesc pentru răspuns. [...] Nu, eu vă întreb! [...]
TB: [Mințiți. *Acum nu aţi pus o întrebare pentru că nu ştiaţi. Ştiaţi foarte bine că n-am fost. M-aţi întrebat ca să lansaţi nişte informaţii false.* [...]
RB: [Nici gând! Dacă eu ştiam asta nu vă întrebam, că pierdeam două minute din emisiune.
TB: [*M-aţí întrebat ca să lansaţi informaţii false!*
RB: Nu! Ca să-mi răspundeţi şi ca să negaţi acest lucru.
TB: Da!
RB: Vă mulţumesc!
http://www.realitatea.net/realitatea_romaneasca.html // https://www.youtube.com/watch?v=Hkenn_Xsus4

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

Aşa cum am precizat, în secțiunea teoretică introductivă, contestarea presupozițiilor poate duce la dispute verbale, atunci când interlocutorul sesizează o utilizare retorică sau polemică a acestora. În exemplul 21(b), respingerea presupozițiilor este dublată de rugămintea ironică adresată ziaristului de a renunța la utilizarea unor „clişee". Actul directiv funcționează ca un avertisment metacomunicativ legat de strategia ziaristului de a pune în circulație, prin intermediul presupozițiilor, opinii ideologizante. În secvența 21(c), reacția de contestare este mai puternică, iar discuția degenerează într-o controversă privind semnificația pragmatică a întrebării (croşetele îndică suprapunerea replicilor într-un schimb verbal foarte animat). Jurnalistul este acuzat ferm că adresează o întrebare nu pentru a se informa, ci pentru a propaga mesaje false, adică pentru valoarea fals informativă a presupozițiilor pe care structura interogativă le transmite. RB respinge, la fel de categoric, interpretarea dată, aducând argumente aparent de bun-simț, legate de irelevanța unei întrebări cu răspuns deja cunoscut în spațiul de emisie: *Nici gând! Dacă eu ştiam asta nu vă întrebam, că pierdeam două minute din emisiune.* Verbele *mințiti* vs. *întreb* (ultimul utilizat ca performativ explicit) indică foarte clar interpretarea pragmatică pe care fiecare locutor o are asupra enunțului în contextul dat: TB acuză performarea întrebării drept act verbal indirect pentru o falsă aserțiune, RB susține că a performat interogația numai ca act verbal propriu-zis, directiv: *Ați fost, **vă întreb**, dumneavoastră puteți să spuneți da sau nu*. O astfel de dispută, metapragmatică, este dificil de tranşat, interlocutorii păstrându-şi poziția discursivă, din considerente de imagine publică, în ciuda acordului formal care încheie secvența. Nu suntem în măsură să apreciem profesionalismul acestei tehnici jurnalistice, câtă vreme utilizarea polemică a presupozițiilor a fost descrisă ca un drept al oricărui vorbitor, în deontologia lingvistică, de a impune sau dirija cadrul ideologic al unui schimb verbal (vezi Ducrot 1997: 97). Strategia nu poate avea însă succesul scontat cu un interlocutor care o înțelege, nu numai la nivel comunicativ, ci şi metacomunicativ, capabil aşadar să o recunoască şi să o explice publicului drept o tactică (de manipulare) mediatică.

3. CONCLUZII

Văzute ca informații care circulă în spațiul public, presupozițiile participă la formarea opiniei comune (*doxa*), la circulația stereotipurilor, a clişeelor culturale şi ideologice. A transfera un conținut informativ, cu o componentă evaluativă, pozitivă sau negativă, în sfera presupozițiilor din spațiul public implică a acționa în sfera reprezentărilor sociale şi a imaginarului colectiv. Astfel, presupozițiile sunt instrumente puternice de persuasiune şi manipulare ideologică în discursul media. De aceea, explicitarea acțiunii presupozițiilor în sfera discursului public depăşeşte, credem, cadrul unui intres strict ştiințific, oferind indivizilor instrumentele cognitive necesare de a recunoaşte această strategie şi a respinge falsele

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

reprezentări şi propaganda, adică mijloacele de manipulare discursivă care pot transforma insidios persuasiunea şi libertatea de expresie a regimurile democratice în discursul închis şi autoritar al regimurilor totalitare.

BIBLIOGRAFIE

Beaver, David, 1997, „Presuppositions", în Johan van Benthem, Alice ter Meulen (eds.), *The Handbook of Logic and Language,* Amsterdam, Elsevier, p. 939–1008.

Breton, Philippe, 1997, *La parole manipulée*, Paris, Éditions de la Découverte.

Charaudeau, Patrick, 1997, *Le discours d'information médiatique. La construction du miroir social*, Paris, Nathan.

Charaudeau, Patrick, 2005, *Les médias et l'information. L'impossible transparence du discours*. Bruxelles, De Boeck.

Charaudeau, Patrick, 2010, „Une éthique du discours médiatique est-il possible?", *Communication* 27(2), p. 51–75.

Cvasnîi Cătănescu, Maria, 2006, *Retorică publicistică. De la paratext la text*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Ducrot, Oswald, [1972]/1991, *Dire et ne pas dire. Principes de sémantique linguistique*, Paris, Hermann.

Dufiet, Jean-Paul, 2010, "Manipulation et information fictionnelle", *Communication*, 27(2), p. 133–149.

Eco, Umberto, 1996, *Limitele interpretării*, Constanța, Editura Pontica.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, 2003, *Limbaj şi comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*. Bucureşti, Editura All Educațional.

Macagno, Fabrizio, 2014, "Presupposing redefinitions", în T. Herman & S. Oswald (eds.), *Rhetoric and cognition*, Bern, Peter Lang, p. 249–278.

Macagno, Fabritio, Douglas Walton, 2014, *Emotive language in Argumentation*, Cambridge, Cambridge University Press.

Macagno, Fabrizio, 2015, "Presupposition as argumentative Reasoning", în Alessandro Capone, Jacob L. May (eds.), *Interdisciplinary Studies in Pragmatics. Culture and Society, Perspective in Pragmatics, Philosophy&Psychology* 4, p. 465–487.

Moeschler, Jacques, Anne Reboul, 1994, *Dictionnaire encyclopédique de pragmatique*, Paris, Seuil.

Rovența-Frumuşani, Daniela, 1995, *Semiotica discursului ştiinţific*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.

Sbisà, Marina, 1999, "Ideology and the persuasive use of presuppositions", în Jef Verschueren (ed.), *Language and Ideology.* Selected Papers from the 6th International Pragmatic Conference, vol. I, Antwerp, International Pragmatic Association, p. 492–509.

Schiappa, Edward, 2003, *Defining Reality. Definitions and the Politics of Meaning*, Carbondale, Southern Illinois University Press.

Seca, Jean-Marie, 2001, *Les représentations sociales*, Paris, Armand Colin.

Simon-Vandenbergen, Anne-Marie, Peter R. R. White and Karin Aijmer, 2007, "Presupposition and 'taking-for-granted' in mass communicated political argument: An illustration from British, Flemish and Swedish political colloquy", în Anita Fetzer and Gerda Eva Lauerbach (eds.), *Political Discourse in the Media*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company, p. 31–74.

Sperber, Dan, Deirdre Wilson, 1986, *Relevance: communication and cognition* (2nd ed. 1995), Oxford, Blackwell.

Sperber, Dan, Deirdre Wilson, 1990, "Spontaneous deduction and mutual knowledge", *Behavioral and Brain Sciences* 13, p. 179–184.

Stalnaker, Robert, 1973, „Presuppositions", *Journal of Philosophical Logic* 2 (4), p. 447–457.

Stalnaker, Robert, [1974]/ 1991, „Pragmatic presupposition", în M. Munitz, P. Unger (eds.), *Semantics and philosophy*, New York, New York University Press, p. 197–214. Reprinted in S. Davis (ed.) (1991), p. 471–481.

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)

Stalnaker, Robert, 2002, "Common ground", *Linguistics and Philosophy* 25, p. 701–721.
Van Dijk, Teun A., 1997, "Discourse as Interaction in Society", în Teun A. Van Dijk (ed.), *Discourse as Social Interaction. Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. Volume 2, London, Thousand Oaks, New Delhi, Sage Publications, p. 1–37.
Van Dijk, Teun A., 2006, "Discourse and Manipulation", *Discourse & Society* 17(2), p. 359–383.
Walton, Douglas, Fabrizio Macagno, 2011, "Quotations and Presumptions: Dialogical Effects of Misquotations. *Informal logic*, 31 (1), p. 27–55.
Zafiu, Rodica, 2001, *Diversitatea stilistică în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.
Zarefsky, David, 1998, "Definitions", în James Klumpp (ed.), *Argument in a time of change: Definitions, frameworks, and critiques*, Annandale, National Communication Association, p. 1–11.
Yule, George, 1996, *Pragmatics*, Oxford, Oxford University Press.

Persuasive Function of Presuppositions in Romanian Media Discourse

Abstract

The article deals with pragmatic presuppositions seen as powerful persuasive tools in media discourse. The (false) information conveyed by media as presuppositions, i.e. as background knowledge elements, commonly accepted, have the force to modify ideological beliefs and to impose new social representations. We took into consideration some specific media contexts in which the encoding of new information as given information through presuppositions is a common discursive strategy, in order to identify and describe its rhetorical, argumentative and manipulative functions.

Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13
lilianahoinarescu@gmail.com

BDD-A25207 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:46 UTC)